

PARAULES D'ARCADI

El que hem après del món i com podem actuar

Arcadi Oliveres

Barcelona: El fil d'Ariadna. Angle Editorial

En aquest segon any de la pandèmia, havent interioritzat uns certs hàbits de convivència amb distàncies, preservació de les condicions higièniques i moderació en la nostra mobilitat, ens ha caigut al damunt la fatídica notícia de la mort d'un referent intel·lectual, social i ètic: l'Arcadi Oliveres Boadella.

Feia ja un temps que arrossegava una afecció que portava amb una destacable dignitat i que, amb esforç i evidents sacrificis, malgrat el seu patiment no l'havia privat d'assistir a quasi cap acte ni espai on se li reclamés la presència. Molt generalment van ser esdeveniments amb persones, grups, associacions, col·lectius i entitats que, coneixedores de la precarietat de la seva salut, volien donar-li mostres d'estimació i reconeixement públic pel valor del seu etern compromís amb totes les causes que havia defensat.

En aquestes circumstàncies no va deixar mai d'agrair les demostracions d'estimació i va mostrar-se sistemàticament content de la presència incansable de totes les persones que, de la manera que fos, havíem tingut la sort de creuar-nos amb ell en les nostres vides. Tampoc no va amagar mai el coneixement del destí final que se li apropiava.

La nostra revista ha reeditat l'article que ens va oferir generosament al setembre de l'any 2012, quan només publicàvem en català, en el número 36 de l'edició en paper. La redacció d'aquest article va ser elaborada a conseqüència de la nostra proposta i amb nombrosos contactes en què vàrem insistir. Durant els mesos en què vàrem estar en comunicació, podíem fer-ho telefònicament en diferents localitzacions com Bilbao, Màlaga, Munic i altres ciutats, sovint als diferents aeroports o en les estones de descans que tenia en les seves sessions de treball o conferències. La seva generositat i bon to anímic facilitaven enormement la fluïdesa del diàleg i la possibilitat de pactar un acord en el temps.

També és just de recordar la seva admirable memòria, com a persona capaç de retenir infinitat de dades, anys i noms propis. I els seus reflexes a l'hora de preguntar i relacionar fets, persones, èpoques i circumstàncies vinculades a alguna situació. Per tots aquests motius, el plaer d'haver-lo conegut i la immensa satisfacció d'haver compartit estones amb ell ens ha donat un grau de satisfacció que només podem tenir en consideració com un enorme privilegi que ens ha donat la vida.

S'han escrit gran quantitat de glosses, homenatges i reconeixements a propòsit de la seva marxa i el llibre *Paraules d'Arcadi* podria ser entès com un epíleg, un resum

vital, des de l'òptica més personal, amb una lectura àgil i facilíssim nivell per a la seva comprensió. Hi condensa en un relat amable, entenedor i directe, moltes de les idees que ha anat elaborant a través dels seus estudis, les seves converses, els seus viatges i els múltiples debats que ha pogut dur a terme des de l'argumentada discrepància amb totes les persones amb qui ha compartit espais de lluita, compromís i reivindicació.

És destacable el to directe de les paraules que utilitza, l'absència visible de l'autocensura i la mostra desenfadada per dir les coses pel seu nom. No li cauen els anells per desprestigiar els règims totalitaris, els abusos de poder ni la feble entitat que tan sovint té la democràcia occidental, sempre sotmesa al control i la manipulació dels sectors més poderosos del *stablishment* que domina des de l'ombra els mecanismes del poder i l'economia en general.

Amb uns afortunats i hàbils jocs de paraules posa de manifest la gran contrarietat que tenen els valors ètics de les institucions més poderoses com son els exèrcits, les monarquies i les grans empreses. En aquest context no es descuida de destacar alguns dels oxímorons als quals, com bé deveu saber, hi tenia tanta passió. Justifica conseqüentment tots els arguments que el van dur a ser contrari a les guerres, la seva militància pacifista i el seu compromís amb les objeccions de consciència, no només la militar, sinó també la fiscal. La militància pacifista de l'Arcadi Oliveres va alimentar el seu valent esperit de desobediència, pel que més d'una vegada va haver de pagar amb la privació de la llibertat les repressions policials a les que es va veure sotmès.

El llibre va concentrant en diferents capítols, meticulosament ordenats i redactats, tots els camps de lluita en què s'ha vist compromès i voluntàriament solidaritzat: exposa tot el que ha fet per a la real acollida de les persones refugiades als països d'occident, en valora l'escassa sensibilitat amb què els països de la unió europea s'organitzen i la gran indiferència amb que es viuen els drames, l'abandonament i les morts a través dels mitjans de comunicació més oficials dels diferents governs. També pren responsabilitat en relació a les circumstàncies que han provocat el canvi climàtic, els interessos que hi ha amagats darrera la indústria armamentística, la gran inutilitat de les guerres, de la mateixa manera que reflexiona sobre l'aparició dels diferents moviments socials que s'han anat registrant ens els darrers anys o, per contra, analitza l'explosió dels brots populistes d'alguns sistemes polítics de diversos indrets del món. Aquesta eclosió de la demagògia ha tingut importants suports dels poders fàctics i passa a ser una preocupant amenaça de caire filo-feixista al precari equilibri entre els països dominants i els col·lectius més empobrits.

L'educació va ser sempre per l'Arcadi un dels elements més essencials per a construir un món més just, de persones èticament més preparades i una societat més equilibrada. Per aquesta raó subratllava l'educació com *la palanca i el pilar que pot permetre accionar el canvi*. Sempre l'ha entesa com l'instrument principal per a garantir la socialització i la convivència entre les persones. A la funció indiscutible de la transmissió de coneixements, tot i que s'han anat actualitzant, molt sovint son massa reiteratius dels models socials preexistents, assenyala que cal donar-li la funció de la transmissió de valors i que aquest aspecte ha de servir per tenir un coneixement més

ampli del món i de les diferents formes de vida. En tota regla, considera l'educació com la principal eina de transformació social.

Fent una detallada descripció de circumstàncies que han intervingut en els diferents sistemes educatius i destacant les aportacions d'alguns moviments de renovació pedagògica que han permès l'evolució de la funció de l'ensenyament cada cop més eficaç, en el seu llibre fa la proposta de recollir quatre aspectes destacables que haurien de ser presents com a substrat social i rerefons en tota educació: per una banda, centrar la funció educativa com un exercici i treball per a assolir la pau i la convivència; en segon lloc, donar els elements per a garantir la sostenibilitat de l'ús i els materials que utilitzem; en tercer lloc, donar elements per desenvolupar la sensibilitat envers els processos migratoris, la tolerància interracial i la lluita contra la xenofòbia; i finalment, el compromís amb la solidaritat amb els sectors més desvalguts de la societat i el compromís de defensa de la societat més vulnerable.

L'autor ha partit sempre del punt en què les fonts més essencials per construir una societat més equilibrada i proactiva són la família, l'escola amb tots els matisos que hem anat desenvolupant, i un ús funcional i ètic dels mitjans de comunicació, amb una utilització intel·ligent i equilibrada de les xarxes socials.

L'Arcadi va ser un home molt culte, extremadament compromès, sense por a exercir la rebel·lia davant del que li semblava injust o imposat per la força, que ens va deixar d'una manera massa prematura però que ha sembrat un fèrtil camp ple de coherència i uns camins farcits de matisos i espais per explorar. Sempre acompanyat per la seva incansable companya Jeannine i seguit de ben a prop pels seus fills, l'enyorat Marcel, l'Albert, l'Arnau i el Bernat. A tots ells, la nostra càlida abraçada i el desig de poder seguir el camí amb la mateixa fermesa que el seu pare ens va iniciar.

Jaume Forn i Rambla